

Editörden | From The Editor

Hasan Akbulut'un Sunuşu | *Editor's Preface*

Hepinize merhaba.

Gündelik yaşamımızda önce bir korku ve şaşkınlıkla başlayan Covid 19 pandemisi şimdilerde rutinleşti, herhangi bir olay olarak görülmeye başlandı, denilebilir. Maskelerimiz, ceplerimizde ya da çantalarımızda taşıdığımız kolonyalarımız, uymakta çoğu kez zorlandığımız fiziksel mesafe kurallarımızla ne kadar alışmış görünsek de pandeminin neden olduğu ölümlere alışmak çok zor. Covid 19 nedeniyle ölümler için wikipedia bir liste bile hazırlamış (https://tr.wikipedia.org/wiki/COVID-19_pandemisinden_%C3%B6lenler_listesi). Bu listeden bazı isimler şöyle: Sudanlı yönetmen ve oyuncu Abdul Hakim Al-Taher, Rus oyuncu Vladimir Korenev, Hindistanlı oyuncu Shani Mahadevappa, İngiliz oyuncu John Richardson, İtalyan-Amerikalı aktör Antonio Sabato Sr., Çek yönetmen František Filip, Süperman filmlerinin yönetmeni Richard Donner, Azerbaycan asıllı Fransız oyuncu, yönetmen ve yazar Robert Hossein, Güney Koreli yönetmen Kim Ki-duk, Fransız oyuncu Michel Robin, Kartal Tibet, Toygun Ateş, Orhan Çoban, Sezai Aydın ve Fatma Girik. Anları önünde saygıyla eğiliyoruz. Ölümle ve doğumlarla, savaşlarla ve barışlarla, zulümlerle ve dayanışmalarla tüm diyalektiğiyle dünya dönmeye, kitaplar yazılmaya, filmler çekilmeye devam ediyor. Ve biz de yeni sayımızla karşınızdayız. Bahar sayımızda altı makale, iki etkinlik ve iki kitap eleştirisi olmak üzere toplam on yazı yer alıyor. Bu sayımızdaki makaleler film eleştirisi ağırlıklı olup filmlerde yokluğun, aksanlılığın, yasın, özgürlük ile esaretin ve felsefi düşüncelerin izini sürüyorlar. Bir makalemiz ise erken dönem sinema tarihinde çocuk seyirciliğe odaklanıyor.

Babamın Kanatları'nda "Yokluğun Estetiği" Ya Da "Ölümün İmgesi(z-liği)" başlıklı makalesinde Hayriye Kapusuz, sinema araştırmalarında filmin görsel-işitsel öğelerini anlamın üretilmesinde temel belirleyiciler olarak gören temsil odaklı yaklaşımı eleştirerek, nesne ve özne arasındaki ayrımı, epistemoloji ve ontoloji arasındaki ilişkiyi ve bunlara bağlı olarak araştırmacı olarak bilgi üretim pratiklerimiz üzerine düşünmeye yönelten görsel dönemeç ve yeni materyalizm yaklaşımları çerçevesinde *Babamın Kanatları* filmini okuyor. Anlamın inşasında yalnızca dilin belirleyici olmadığı savına dayanarak Kapusuz, görsel kültür araştırmaları alanında William Mitchel'in geliştirdiği görüntü merkezli bilgi oluşumlarına odaklanan "görsel/ ikonik dönemeç" (pictorial/ iconic turn) ile "mad-

denin kendisini bir "eyleyen" olarak kavrayan ve onun anlam üzerindeki etkili rolünü vurgulayan yeni materyalizm (new materialism) yaklaşımlarını analiz tekniği olarak kullanıyor. Böylece yazar, görüntü tabanlı analizinde filmdeki "alan/alan-dışı düzenlemelerin varlık-yokluk diyalektiğini, imgeleştirilemeyen (işçi) ölüm(ü) olgusunu ve ölüm kavramını/düşüncesini kurduğunu söylüyor; yeni materyalizm kavrayışı çerçevesinde ise "film üzerine/film ile yürütülen araştırma sürecinin, pratiğinin ve ortamının" görme, inceleme, yorumlama sürecine olan etkilerini vurgulayarak çok boyutlu bir tartışmayı tetikliyor. Kapusuz'un makalesi sosyal, insan, kültür ve sanat bilimleri alanlarındaki yeni paradigma, kavrayış ve yöntemlerin film çalışmalarında sağladığı/ sağlayabileceği yeni anlama / görme / yorumlama olanaklarını serimliyor.

"Bir Aksanlı Sinema Örneği Olarak Annemin Şarkısı" makalesinde Coşkun Liktör, Erol Mintaş'ın *Klama Dayıka Min'i (Annemin Şarkısı, 2014)* filmi Hamid Naficy'nin aksanlı sinema ve Laura Marks'ın kültürlerarası sinemaya ilişkin yaklaşımları çerçevesinde okuyor. Okuma sürecinde nostalji, bellek, kolektif bellek ve karşı-bellek gibi kavramlar, yazara, önce Doğubeyazıt'taki köylerinden, ardından İstanbul'da yaşadığı evlerinden kentsel dönüşüm nedeniyle iki kez yerinden edilmiş olan anne ve oğulun öyküsünü kolektif bir anımsama ve direnme eylemine, unutmaya karşı anımsamaya bağlamasında yol gösteriyor. Yazar, filmsel anlatıda belirgin yer tutan dengbeç kasetlerini, "fetiş nesne" olarak tanımlayarak, Laura Marks'tan yaptığı altınıyla bu nesnelerin "yerinden etme" sürecine gömülmüş bilgileri (ve de deneyimleri, duyguları) kodladığını, tam da bu yönüyle filmin Kürt kolektif belleğini korumaya çalışan mesajlarıyla ana akım karşısında muhalif bir duruş sergilediğini iddia ediyor. Göçlerin, yerinden etmelerin ve sürgünlerin devam ettiği günümüzde Liktör'un bu makalesi, sinemanın kolektif bellek ve kimlik ile olan ilişkisini anlamlı hale getiriyor.

"Yaşamın Kıyısında Filminde Mağduriyetin İmkânsızlığı ve Bitmeyen Yas: Zaman Her Şeyin İlacı Olabilir Mi?" başlıklı makalesinde Alper Erçetingöz, yaptığı bir hata nedeniyle çocuklarının yangında ölümüne yol açan bir babanın hapsediği yas sürecine odaklanıyor. Yazar, Türkiye'de *Yaşamın Kıyısında* adıyla gösterilen filmin hem dramatik hem de trajik özelliklere sahip olduğunu vurgulayarak yas ve mağduriyetin "ötekinin varlığı ya da yokluğu karşısında hareket ederek kendi mevcudiyetinin giderilmesi üzerinden işlediğini"; genelde kurmaca anlatıların "acıyı, yası ve mağduriyeti giderme motivasyonu oluşturacak biçimde öykülendiğini, oysa bu filmin süreğen hale gelmiş bir yasa ve mağduriyete izin vermeyen bir imkansızlığa işaret ettiğini belirtiyor. Erçetingöz Agamben,

Arendt, Benhabip, Freud, Lacan, Bowly, Kristeva, Butler ve Dolar gibi kuramcıların eleştirel sosyal kurama ve psikanaliz literatürüne dair yaklaşımlarından yararlanarak acı, yas ve mağduriyet arasındaki ilişkiyi ters yüz ederek analiz ediyor.

Yeni sayımızdaki dördüncü makalesinde, Mustafa Mert Atalar da anlatısında yas olan bir filme odaklanıyor. Atalar, "Özgürlüğün ve Esaretin Felsefesi: Felsefenin Sinematografisi: Kieslowski'nin Mavi'si" başlıklı makalesinde, sinema tarihinde eşsiz bir yeri olan ve çok sayıda incelemeye konu olan Mavi filmini, önce filmin başkarakteri Julie'nin haz ve acı ikilemine dayanan eylemlerinin nihai hedefinin "dünyevi bağımlılıkları reddederek özgürleşmek" olduğunu vurgulayarak felsefi bağlarını açıyor, ardından bu eylemlerin görsel temsillerini sinematografik olarak okuyor. Julie'nin gerçek özgürlüğü, esaretin sınırlarının farkına varmasıyla keşfettiğini belirten yazar, yönetmenin bunu nasıl da çekim planları ve renkler aracılığıyla görsel bir dile dönüştürdüğünü açıklıyor.

Filmlere felsefi bir yaklaşım, "Pre-Sokratik Yunan Filozoflarının Psykhe Öğretisi Ekseninde Ruh Filmi Örneği" başlıklı makalede de temel. Selin Süar Oral, Sokrates öncesi filozoflar tarafından yaratılış, ölüm, erek, ruh gibi soyut kavramlara yönelik yapılandırılan düşünce sisteminin izini *Ruh* adlı animasyon filminde arıyor ve filmsel anlatıda öne çıkan kavramları, egemen kategorileri içerik analizi tekniği aracılığıyla ortaya koymayı amaçlıyor. Analiz sonucunda yazar saptadığı yaşamın amacı, ölümden sonraki hayat, karakter, ruh-beden düalizmi, Tanrı gibi kavramların Homeros, Pindaros, Pythagoras, Thales, Anaksimandros, Anaksimenes, Herakleitos, Parmenides, Empedokles, Anaksagoras, Demokritos ve Hesiodos gibi Sokrates öncesi filozofların düşünceleriyle bağlantı kurduğunu ve filmin, benzerlerinden farkını inşa etmesinde, eksenine antik Yunan felsefesini oturtmasının büyük bir payı olduğunu vurguluyor.

Sayımızın son makalesi, "II. Meşrutiyet Dönemi Çocuk Dergilerinde Sinema ve Osmanlı'nın Çocuk Seyircileri" erken dönem sinema tarihine odaklanıyor. Bu konuda çok sayıda çalışması olan İsmail Arda Oda-başı, söz konusu makalesinde ise II. Meşrutiyet döneminde İstanbul'da Osmanlı Türkçesiyle yayımlanan çocuk dergilerini analiz ederek, sinemanın işlenişini ve sinema-çocuk ilişkisini irdeliyor. Osmanlı İmparatorluğu'nda modernleşme çabalarının sürdüğü bir dönemde çocuk dergileri, yazarın saptamasına göre sinemayı teknolojiyle, bilimle, çağdaşlıkla ilişkilendirerek, sinemayla ilgili reklamlara yer vererek, sinema bileti ve sinema cihazı gibi ödüller vererek çocukları sinema seyircisi olmaya hazırlamışlardır. Bu yönüyle Odabaşı, II. Meşrutiyet dönemindeki çocuk

dergilerinin sinemanın "meşrulaştırılmasında ve teşvik edilmesinde önemli bir işlevi yerine getirdiğine işaret ediyor ve bu dergilerin sinema seyircisinin inşasında oynadıkları rolü vurguluyor.

Bahar sayımızda kitap eleştirisi ve etkinlik değerlendirmelerinden oluşan beş değini yazısına yer verdik. Değinilerden ilkinin "Film Festivalle-ri Sempozyumu: Türkiye'de Film Festivali Çalışmalarının İnşası" başlıklı yazı ile ben yazdım. Ankara Film Festivali kapsamında *Screenfest: Film Festivali Araştırma Dergisi* tarafından 10-11 Kasım 2021 tarihleri arasında düzenlenen Film Festivali Sempozyumu'nu değerlendirdiğim yazıda, Türkiye'de film festivali çalışmalarının / araştırmalarının film araştırmaları alanındaki yerleşik kabulleri sorgulayan yeni soru ve dinamiklerle inşa edildiğini iddia ediyorum. Sercan Kule ise, "Çeşitlilik, Eşitlik ve Umud: IDFA 2021" başlıklı yazısında çeşitlilik ve eşitlik ilkelerini hedef koyarak 2017 yılından itibaren dönüşme giden Amsterdam Uluslararası Belgesel Film Festivali'nin 34. Yılı gösterim ve etkinliklerini değerlendiriyor. Kule'nin gözlem ve notları ile Akbulut'un sempozyuma dair değerlendirmelerinin ele aldıkları kavramlar itibarıyla birbirini tamamladığı söylenebilir. "Bedenselleşen Sinema: Film Fenomenolojilerinde Feminist İmgelem" başlıklı son değini yazımızda ise önceki editör asistanlarımızdan Cansu Yılmaz, feminist film fenomenolojisi hakkında genel bir değerlendirmeye girişiyor. Yılmaz, filmi bedenselleşmiş ve konumlanmış deneyim ile anlama çabasına dayanan feminist film fenomenolojisinin sunduğu çoğul, kapsayıcı ve kesişimsel perspektifleri göz önüne seriyor.

Yayın Kurulu üyemiz Hakan Erkılıç, Brian Winston'un derlediği *Belgesel Sinema Kitabı*, editör asistanımız Tuğçe Kutlu ise Robert Stam, Richard Porton ve Leo Goldsmith tarafından yazılan *Yıkıcı Film: Medya Estetiğinde Anahtar Sözcükler* kitaplarına ilişkin değerlendirmelerle bu sayımızda yer alıyorlar. Erkılıç yazısında belgesel sinemayı tarihsel, teknolojik, kuramsal yönleriyle ve güncel sorunlarıyla tartışan bölümlerden oluşan *Belgesel Sinema Kitabı*'nın geçmişle gelecek arasında bir köprü kurduğunu vurguluyor. Kutlu ise, *Yıkıcı Film: Medya Estetiğinde Anahtar Sözcükler*'de yazarların Bakhtin, Deleuze, Ranciere, Brecht ve Jameson gibi kuramcılarının izinden giderek radikal sinema estetiğini çeşitli yönleriyle tartıştığını, böylece okura sistematik bir bakış kazandırdığını belirtiyor. Türkiye'de sinema araştırmaları alanında yeni eğilimlerin ve yaklaşımların tartışıldığı bir mecra olan dergimizin yeni sayısını keyifle okuyacağımızı umuyoruz.

Bildiğiniz gibi dergimiz bu yıldan itibaren yılda üç sayı olarak yayımlanıyor. Bahar ve Güz sayılarına ek olarak, seçilmiş bir tema odağında

bir Kış sayısı hazırlıyoruz ve 2022 Aralık ayında yayımlayacağımız sayımızın teması dijital sinemaya ayrıldı. 2023 yılının Kış sayısı için belirleyeceğimiz tamamımızı da yakında sizlere duyuracağız. Bahar sayısı ile birlikte editörlük görevimi, Yayın Kurulu üyemiz Senem Duruel Erkiş'e devrettiğimi ve editör asistanımız Başak Aral'ın bu görevinden ayrılarak yerine Selver Dikkol ile Onur Aytaç'ın editör asistanı olarak katıldıklarını bildirmek isterim. Üç sayı boyunca dergi içeriğinin oluşumuna katkı veren yazarlara, araştırmacılara; makaleleri büyük bir titizlikle değerlendiren hakemlerimize; yazıların İngilizce özetlerini kontrol eden Hugh Jefferson Turner'a; başlangıcından beri tüm sayılarımızın grafik tasarımların büyük bir özenle gerçekleştiren Ali Karadoğan'a ve elbette editörlük görevimde bana sundukları destek için tüm Yayın Kurulu Üyelerimize teşekkür ediyor, hepinize iyi okumalar diliyorum.

